بسمه تعالی

ورزش باستانی یک تاریخ است برای ما، فقط یک ورزش نیست، یک فرهنگ است...

رهبر شهید عزیز حضرت امام خامنه ای (قدس سره)

فدراسیون ورزشهای زورخانه ای و کشتی پهلوانی
جمهوری اسلامی ایران

آیین نامه آموزش هنر مرشدی از مقدماتی تا پیشرفته
ویژه طرح ملی((پهلوان شهید سعید طوقانی)) و ((آکادمی های زورخانه ای و هنر مرشدی))
سراسر کشور

آبان ماه ۱۴۰۵

مقدمه

ورزش زورخانه‌ای و آیین پهلوانی به‌عنوان بخشی ارزشمند از هویت فرهنگی، دینی و ملی ایران، ریشه در تاریخ، اخلاق و معنویت این سرزمین دارد. در این میان، مرشد زورخانه نقشی فراتر از هدایت ظاهری برنامه‌ها بر عهده دارد؛ او پاسدار فرهنگ پهلوانی، مروج ارزش‌های اخلاقی و معنوی، و یکی از ارکان اصلی حفظ اصالت و شکوه آیین زورخانه‌ای است.

با توجه به جایگاه خطیر مرشدان در انتقال صحیح مفاهیم، آداب، اشعار، ضرب‌گیری، اجرا و هدایت فضای معنوی زورخانه، طراحی و تدوین سرفصل‌های آموزشی جامع و هدفمند برای دوره مرشدی امری ضروری و بنیادین به شمار می‌آید. این سرفصل‌ها با هدف ارتقای سطح دانش نظری، مهارت‌های عملی، آشنایی با تاریخ و فلسفه ورزش زورخانه‌ای، تقویت توانمندی‌های اجرایی و نیز ترویج منش پهلوانی تنظیم شده‌اند.

سند حاضر، چارچوب کلی آموزش دوره مرشدی فدراسیون زورخانه‌ای برای استفاده آکادمی ها و طرح شهید طوقانی را تبیین می‌کند و می‌کوشد زمینه‌ای مناسب برای تربیت مرشدانی شایسته، آگاه، متعهد و توانمند فراهم آورد؛ افرادی که بتوانند ضمن پاسداری از سنت‌های اصیل، در مسیر توسعه، ترویج و انتقال صحیح این میراث گران‌سنگ به نسل‌های آینده نقش‌آفرین باشند.

برای تدوین سرفصل‌های آموزشی هنر مرشدی (از مقدماتی تا پیشرفته) ویژه آکادمی‌های ورزش‌های زورخانه‌ای و طرح شهید طوقانی ، باید تلفیقی از مهارت‌های موسیقیایی (ریتم‌شناسی و آواز)، ادبی (شناخت شعر و حماسه)، آئینی (آداب و رسوم زورخانه) و ورزشی (هماهنگی با حرکات ورزشکاران) در نظر گرفته شود.

فصل اول: کلیات

ماده ۱- عنوان

این سند با عنوان آیین‌نامه آموزشی هنر مرشدی، چارچوب رسمی آموزش، تربیت و ارزیابی هنرجویان مرشدی در آکادمی‌های زورخانه‌ای سراسر کشور را تعیین می‌نماید.

ماده ۲- مبنای تدوین

این آیین‌نامه بر اساس سرفصل‌های آموزشی هنر مرشدی و با هدف سامان‌دهی آموزش‌های نظری، عملی، آیینی و هنری مرشدان تدوین شده است.

ماده ۳- هدف

هدف از اجرای این آیین‌نامه عبارت است از:

۱. ارتقای دانش نظری و مهارت‌های عملی هنرجویان؛

۲. آشنایی با تاریخ، فلسفه و فرهنگ ورزش زورخانه‌ای و آیین پهلوانی؛

۳. تربیت مرشدانی آگاه، متعهد، توانمند و برخوردار از منش پهلوانی؛

۴. حفظ و انتقال صحیح آداب، اشعار، نغمه‌ها، ضرب‌گیری و آیین‌های زورخانه‌ای؛

۵. تقویت نقش مرشد در هدایت معنوی، اخلاقی و اجرایی گود زورخانه.

ماده ۴- دامنه اجرا

این آیین‌نامه در تمامی آکادمی‌ها و مراکز آموزشی در سطح کشور لازم‌الاجراست.

فصل دوم: تعاریف

ماده ۵- تعاریف

در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح به کار می‌روند:

۱. مرشد: فردی که مسئول هدایت ضرب، آواز، آداب و فضای معنوی زورخانه است.

۲. سردم: جایگاه ویژه مرشد برای اجرا و هدایت برنامه.

۳. گود: فضای اصلی اجرای ورزش زورخانه‌ای.

۴. میاندار: فردی که هماهنگی حرکات ورزشکاران را در گود بر عهده دارد.

۵. رخصت: اجازه ورود، آغاز یا ادامه برنامه بر اساس آداب زورخانه‌ای.
۶. حق و احترام کسوت: رعایت شأن پیشکسوتان، پهلوانان و اهل فن در اجرای آیین.
۷. گلریزان: آیین همیاری، همدلی و مشارکت اجتماعی در زورخانه.

فصل سوم: ساختار دوره آموزشی

ماده ۶- سطوح آموزشی

دوره آموزش هنر مرشدی در سه سطح که هر سطح برای یک ترم ۱۲ جلسه ای برگزار می‌شود:
۱. دوره مقدماتی
۲. دوره متوسط
۳. دوره پیشرفته

ماده ۷- هدف‌گذاری سطوح

۱. سطح مقدماتی: آشنایی با اصول اولیه، ابزارها، آداب و ضرب‌های پایه؛
۲. سطح متوسط: تقویت هماهنگی میان ضرب، آواز و حرکات ورزشی؛
۳. سطح پیشرفته: تسلط بر بداهه‌خوانی، بداهه‌نوازی، مدیریت گود و هنر عالی مرشدی.

فصل چهارم: دوره مقدماتی

ماده ۸- اهداف دوره مقدماتی

هنرجو در این سطح باید با اصول پایه مرشدی، ابزارهای اجرا، آداب سردم و ضربات ابتدایی آشنا شود.

ماده ۹- سرفصل‌های دوره مقدماتی

سرفصل‌های این دوره شامل موارد زیر است:
۱. آشنایی با تئوریی سازهای کوبه ای (تعریف موسیقی، خصوصیات صدا، انواع نت ها از جمله نت گرد، سیاه و چنگ و میزان و انواع آن...
۲. آموزش نحوه گرفتن ساز و نحوه صحیح نشستن و نواحی سه گانه ضرب
۳. آماده سازی دستها
۴. آموزش نت خوانی و وزن خوانی
۵. آموزش ریتم‌های پایه با استفاده از نت ؛
۶. آموزش قسمت های مختلف ورزش با ریتم های ساده(ورودی، شنو، نرمش ، میل)
۷. شعرخوانی ساده با اشعار:
- اخلاقی؛
- پندآموز؛
- حماسی، به‌ویژه شاهنامه فردوسی؛
۸ . آداب اولیه مرشدی و زورخانه
۹. صداسازی مقدماتی و تنفس صحیح؛
۱۰. شناخت شعر و ادبیات و انواع قالب های شعری متداول در زورخانه(رباعی، غزل، قصیده، دوبیتی و...)؛

ماده ۱۰- دستاوردهای مورد انتظار

هنرجو پس از طی این دوره باید قادر باشد:
۱. ضربات پایه را صحیح اجرا کند؛
۲. آداب ابتدایی زورخانه را رعایت نماید؛
۳. اشعار ساده را با ادای صحیح و هماهنگ با ضرب بخواند؛
۴. با ساختار ابتدایی گود و سردم آشنا باشد.

فصل پنجم: دوره متوسط

ماده ۱۱- اهداف دوره متوسط

این دوره برای افزایش مهارت، هماهنگی و تنوع اجرایی هنرجو در نظر گرفته می‌شود.

ماده ۱۲- سرفصل‌های دوره متوسط

آشنایی بیشتر با تئوری سازهای کوبه ای و انواع میزان ها(ساده، ترکیبی، مختلط)

تکنیک های مختلف ریتمی از جمله ضد ضرب، سنکوب، تریوله و ...

۱. ضرب‌نوازی به همراه تکنیک‌های مختلف؛

۲. ریتم‌های تخصصی مرتبط با:

- شنوی کرسی؛
- شنوی شلاقی؛
- میل گرفتن آرام و شلاقی(تند)؛
- پا زدن‌های مختلف از جمله:
  - پای جنگلی
  - پای تبریزی
  - پای شاطری

۳. آموزش ریزنوازی ؛

۴. صدا سازی و آشنایی با دستگاه‌ها و آوازهای موسیقی ایرانی از جمله:

- همایون

۵. استفاده از گوشه‌ها و نغمه‌های متناسب با بخش‌های مختلف ورزش؛

۶. شعرخوانی متناسب با فضای گود، شامل:

- مدح اهل بیت علیهم‌السلام؛
- اشعار شاهنامه؛
- اشعار عرفانی حافظ و سعدی؛

۷. هماهنگی با میاندار و تنظیم سرعت ریتم متناسب با توان ورزشکاران؛

۸. مدیریت مرشد در گود.

۹. شناخت شعر و ادبیات و انواع قالب های شعری متداول در زورخانه(رباعی، غزل، قصیده، دوبیتی و...)؛

ماده ۱۳- دستاوردهای مورد انتظار

هنرجو در پایان این دوره باید بتواند:

۱. ریتم‌های متنوع را با دقت اجرا کند؛

۲. میان ضرب، زنگ و آواز هماهنگی برقرار نماید؛

۳. شعر را متناسب با نوع حرکت و حال و هوای گود انتخاب کند؛

۴. در تنظیم سرعت و هدایت ورزشکاران نقش مؤثر ایفا کند.

فصل ششم: دوره پیشرفته

ماده ۱۴- اهداف دوره پیشرفته

این دوره به منظور تربیت مرشد حرفه‌ای، بداهه‌پرداز و توانمند در مدیریت کامل آیین زورخانه‌ای برگزار می‌شود.

ماده ۱۵- سرفصل‌های دوره پیشرفته

۱. اجرای ریتم‌های پیچیده و ترکیبی؛

۳. ریزهای ممتد و پاساژهای پیشرفته؛

۴. استفاده هم‌زمان از ضرب، زنگ و آواز؛
۵. آشنایی با دستگاه های آواز اصیل ایرانی
۶. شناخت شعر و ادبیات و انواع قالب های شعری متداول در زورخانه(رباعی، غزل، قصیده، دوبیتی و...)؛

ماده ۱۶- دستاوردهای مورد انتظار

هنرجوی دوره پیشرفته باید:
۱. توانایی هدایت کامل برنامه زورخانه‌ای را داشته باشد؛
۲. بتواند با تغییرات ناگهانی ریتم و حرکت، اجرا را مدیریت کند؛
۳. در آیین‌های رسمی و جمعی نقش مرشد کامل و اثرگذار را ایفا نماید؛
۴. مسلط به آداب ورزش زورخانه ای و هنر مرشدی

فصل هفتم: اصول تربیتی و اخلاقی

ماده ۱۷- جایگاه اخلاق در مرشدی

مرشد علاوه بر مهارت هنری و اجرایی، باید پاسدار ارزش‌های اخلاقی، دینی و پهلوانی باشد.

ماده ۱۸- الزامات اخلاقی

۱. رعایت ادب، احترام و تواضع؛
۲. پاسداشت شأن پیشکسوتان و پهلوانان؛
۳. پرهیز از هرگونه گفتار یا رفتار خلاف حرمت زورخانه؛
۴. حفظ فضای معنوی، آرامش و شکوه آیین؛
۵. التزام به صداقت، نظم، مسئولیت‌پذیری و تعهد آموزشی.

فصل هشتم: ارزشیابی و ارتقا

ماده ۱۹- مبانی ارزشیابی

ارزیابی هنرجویان بر پایه مهارت‌های زیر انجام می‌شود:
۱. ضرب‌نوازی؛
۲. آواز و ادای کلام؛
۳. شناخت شعر و ادبیات و انواع قالب های شعری متداول در زورخانه(رباعی، غزل، قصیده، دوبیتی و...)؛ (کپی در تمام سه مرحله بیاید)
۴. آداب و آیین زورخانه؛
۵. هماهنگی با میاندار و ورزشکاران؛
۶. بداهه‌خوانی و بداهه‌نوازی؛
۷. مدیریت گود و حفظ نظم اجرایی.

ماده ۲۰- سطوح ارزیابی

ارزشیابی می‌تواند به صورت:
۱. نظری؛
۲. عملی؛
۳. شفاهی؛
۴. عملکردی
انجام گیرد.

ماده ۲۱- شرایط ارتقا

ارتقا از هر سطح به سطح بالاتر منوط به:

۱. موفقیت در ارزیابی دوره قبل؛

۲. احراز توانایی عملی در اجرا؛

۳. رعایت آداب و اخلاق مرشدی؛

۴. تأیید مدرس یا هیئت ارزیابی آکادمی است.

فصل نهم: وظایف مدرسین و آکادمی‌ها

ماده ۲۲- وظایف مدرس

مدرس موظف است:

۱. آموزش را بر اساس سرفصل‌های مصوب ارائه کند؛

۲. آداب و اصالت هنر مرشدی را حفظ نماید؛

۳. هنرجویان را در ابعاد فنی، اخلاقی و آیینی هدایت کند؛

۴. بر پیشرفت تدریجی هنرجویان نظارت داشته باشد.

ماده ۲۳- وظایف آکادمی

آکادمی‌های مجری دوره مکلف‌اند:

۱. امکانات لازم از جمله سردم، ضرب و زنگ را فراهم نمایند؛

۲. نظم آموزشی و حضور هنرجویان را کنترل کنند؛

۳. سوابق آموزشی هنرجویان را ثبت و نگهداری نمایند؛

۴. شرایط اجرای عملی و ایمن را مهیا سازند.

فصل دهم: احکام پایانی

ماده ۲۴- حفظ اصالت

اجرای این آیین‌نامه باید به گونه‌ای باشد که اصالت، شکوه و هویت فرهنگی هنر مرشدی حفظ شود.

ماده ۲۵- بازنگری

بازنگری در مفاد این آیین‌نامه حسب نیاز، با پیشنهاد واحدهای ذی‌ربط و تصویب مرجع صالح امکان‌پذیر است.

ماده ۲۶- لازم‌الاجرا بودن

این آیین‌نامه از تاریخ ابلاغ، برای کلیه آکادمی‌های زورخانه‌ای و طرح شهید طوقانی و مراکز آموزشی ذی‌ربط لازم‌الاجراست.

مدرس هنر مرشدی آکادمی ها می بایست گواهینامه مدرسی داشته باشد و با تایید انجمن مرشدی و ابلاغ رسمی فدراسیون مشغول کار شود.

دوره مقدماتی مرشدی ، ویژه هنرجویان طرح شهید طوقانی می باشد.

ماده ۲۷- اصلاح و به‌روزرسانی

در صورت نیاز بنا به پیشنهاد شورای سیاستگذاری آکادمی ها و طرح شهید طوقانی، این آیین‌نامه با توجه به شرایط آموزشی، فنی و اجرایی و با تصویب مراجع ذی‌صلاح قابل اصلاح و تکمیل خواهد بود.

ماده ۲۸- تصویب و لزوم اجرا

این آیین نامه در ۲۸ ماده در تاریخ ۱۴۰۵/۰۸/۳۰ به تصویب رسیده و لازم الاجراست.